

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU MB „UŽKANDUKAS“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2019 m. sausio 25 d. Nr. (18)SN-230)SP-15

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. gruodžio 18 d. buvo gautas pareiškėjo VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu MB „Užkandukas“ (toliau vadinama ir Bendrija) darbo skelbime. Skunde nurodyta, kad interneto tinklalapyje www.darbo.lt 2018 m. gruodžio 12 d. buvo publikuotas darbo skelbimas dėl virėjo pareigų (toliau – darbo skelbimas). Darbo skelbime rašoma: „Pobūdis: Nedidelė kavinukė ieško virėjos su patirtimi. Darbo laikas 7–16 val. nuo pirmadienio iki penktadienio. Lietuviškų patiekalų virtuvė. Į pareigas įeina visas karšto / šalto maisto paruošimas.“ Darbo skelbime pareigos tiek antraštėje, tiek darbo skelbimo tekste nurodomos tik moteriškąja gimine („virėja“, „virėjos“), taip suponuojant, kad pareigos siūlomos tik moterims. Pareiškėjas mano, kad lyties kriterijus akivaizdžiai pateiktas kaip reikalavimas, todėl vyriškos lyties asmenys nedrįs siūlyti savo kandidatūrų į šias pareigas.

2018 m. gruodžio 20 d. buvo susiekta su Bendrija darbo skelbime pateiktu telefono numeriu (+3 7067 268 230) ir pasiūlyta nutraukti galimai lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, bet rašto surašymo dieną (2019 m. sausio 3 d.) darbo skelbimas nebuvo pakoreguotas arba pašalintas.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2019 m. sausio 4 d. raštu Nr. (18)SN-230)S-12 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Bendrijos vadovą ir paprašė paaiškinti, ar į siūlomas virėjo pareigas yra priimamos tik moterys; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar į siūlomas virėjo pareigas pretendavo ir kitų lyčių asmenys; jei taip – ar jiems buvo suteikta galimybė dalyvauti atrankoje į siūlomas pareigas; ar į siūlomas pareigas darbuotojas jau yra priimtas; jei taip – prašyta nurodyti jo lytį; kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino darbo skelbimą.

Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2019 m. sausio 21 d. buvo gautas Bendrijos paaiškinimas, kuriame Bendrijos direktorė pabrėžė, kad 2018 m. gruodžio 20 d. buvo gavusi įspėjimą apie klaidingą darbo skelbimą interneto tinklalapyje www.darbo.lt. Į įspėjimą buvo nedelsiant sureaguota ir skelbimas buvo pašalintas. Po pašalinimo paieškos sistemoje „Google“ skelbimas vis dar buvo pasiekiamas, taigi, buvo susiekta su interneto tinklalapio www.darbo.lt administracija su prašymu paaiškinti, kodėl skelbimas vis dar matomas. Po šio kreipimosi darbo skelbimas buvo galutinai pašalintas.

Bendrijos direktorė pabrėžė, kad į siūlomas pareigas yra priimami darbuotojai neatsižvelgiant į jų lytį, amžių ar tautybę. Į siūlomas pareigas kandidatavo ir vyrai, Bendrijai neturi jokios reikšmės, kokios lyties darbuotojas dirbs. Atrankose taip pat dalyvavo įvairių lyčių atstovai (skelbime buvo padaryta klaida, kuri buvo ištaisyta). Į siūlomas pareigas darbuotojai dar nėra atrinkti, o darbo skelbimą išplatino Bendrijos direktorė.

Taip pat buvo atsiprašyta dėl klaidos, kuri buvo padaryta dėl nežinojimo, ir Bendrija tikisi, kad dėl tokių klaidų daugiau nebeteks aiškintis.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar MB „Užkandukas“, interneto tinklalapyje www.darbo.lt viešai paskelbdama darbo skelbimą dėl ieškomo virėjo ir pareigas nurodydama tik moteriškosios giminės daiktavardžiais, nepažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės

orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje nurodoma, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę

reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

2018 m. gruodžio 12 d. interneto tinklalapyje www.darbo.lt Bendrija paskelbė darbo skelbimą dėl virėjo pareigų. 2018 m. gruodžio 20 d. Bendrija buvo įspėta dėl galimai lyties pagrindu diskriminuojančio darbo skelbimo. Bendrijos direktorė teigė, kad į įspėjimą buvo nedelsiant sureaguota ir skelbimas buvo pašalintas, bet dėl kažkokių techninių trukdžių skelbimas vis dar buvo pasiekiamas per paieškos sistemą „Google“. Bendrija kreipėsi į interneto tinklalapio www.darbo.lt administraciją, prašydama panaikinti darbo skelbimą dėl virėjo pareigų. Sprendimo surašymo dieną (2019 m. sausio 22 d.) darbo skelbimo nėra.

Remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtis, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus. Pabrėžtina, kad, remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“, pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai turi būti reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais.

Nagrinėjamu atveju darbo skelbime pareigos tiek antraštėje, tiek darbo skelbimo tekste buvo nurodytos tik moteriškosios giminės daiktavardžiais („virėja“, „virėjos“), taip suponuojant, kad tik moterys gali atlikti nurodytas pareigas ir tik joms skiriamas darbo skelbimas. Darbo skelbimu teikiama pirmenybė moterims, taigi, šiuo atveju vyrai patenka į mažiau palankią padėtį, yra atgrasomi kreiptis dėl nurodytų pareigų ir yra tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 5 punktą, moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo,

kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas). Šiuo atveju Bendrovė siūlo virėjo darbą. Atsižvelgiant į tai, kad nėra objektyvių priežasčių, galinčių lemti tai, jog virėjo darbo funkcijos sietinos su jas atliekančio asmens lytimi, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik moterys, taigi, nagrinėjamu atveju lytis nėra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas.

Konstatuotina, kad Bendrovė darbo skelbimu nepagrįstai išskyrė vieną lytį (moteris), o kiti siekiantys įsidarbinti asmenys atitinkamai patenka į mažiau palankias sąlygas, taigi, darbo skelbimu vyrai yra tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu. Tokiais veiksmais Bendrovė pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatas, t. y., padarė moterų ir vyrų lygių galimybių pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti MB „Užkandukas“ dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ vadovą ir MB „Užkandukas“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė